

Chimamanda Ngozi Adichie

Polovica žltého slnka

absynt

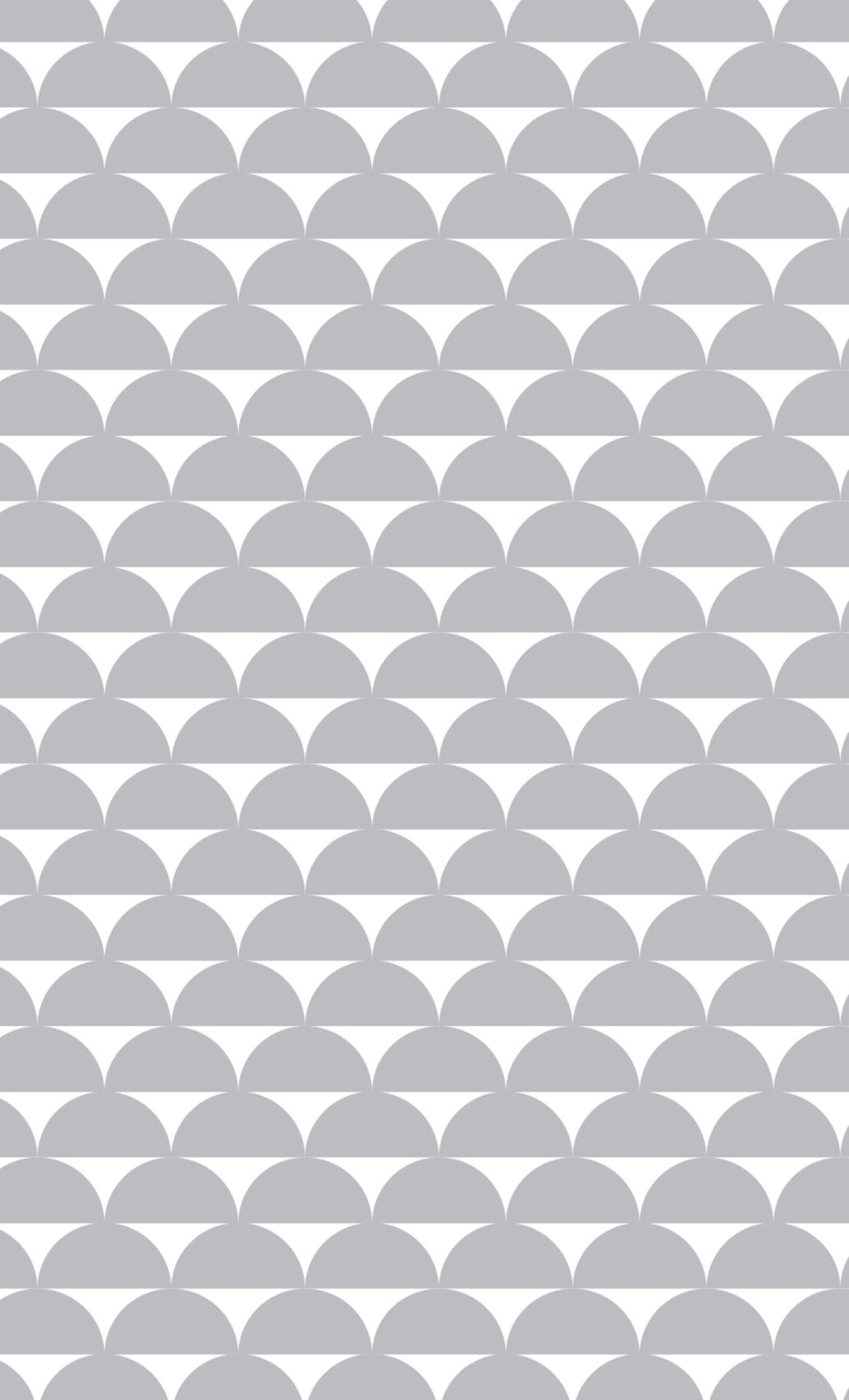
Román, ktorý využíva rozprávanie ako svoju najsilnejšiu zbraň, ponúka príbehy celkom obyčajných ľudí – milujúcich, omylných, vášnivých i zraniteľných – a zachytáva ich v čase šialeného chaosu a stupňujúceho sa násillia.

— *Chicago Tribune*

preložila

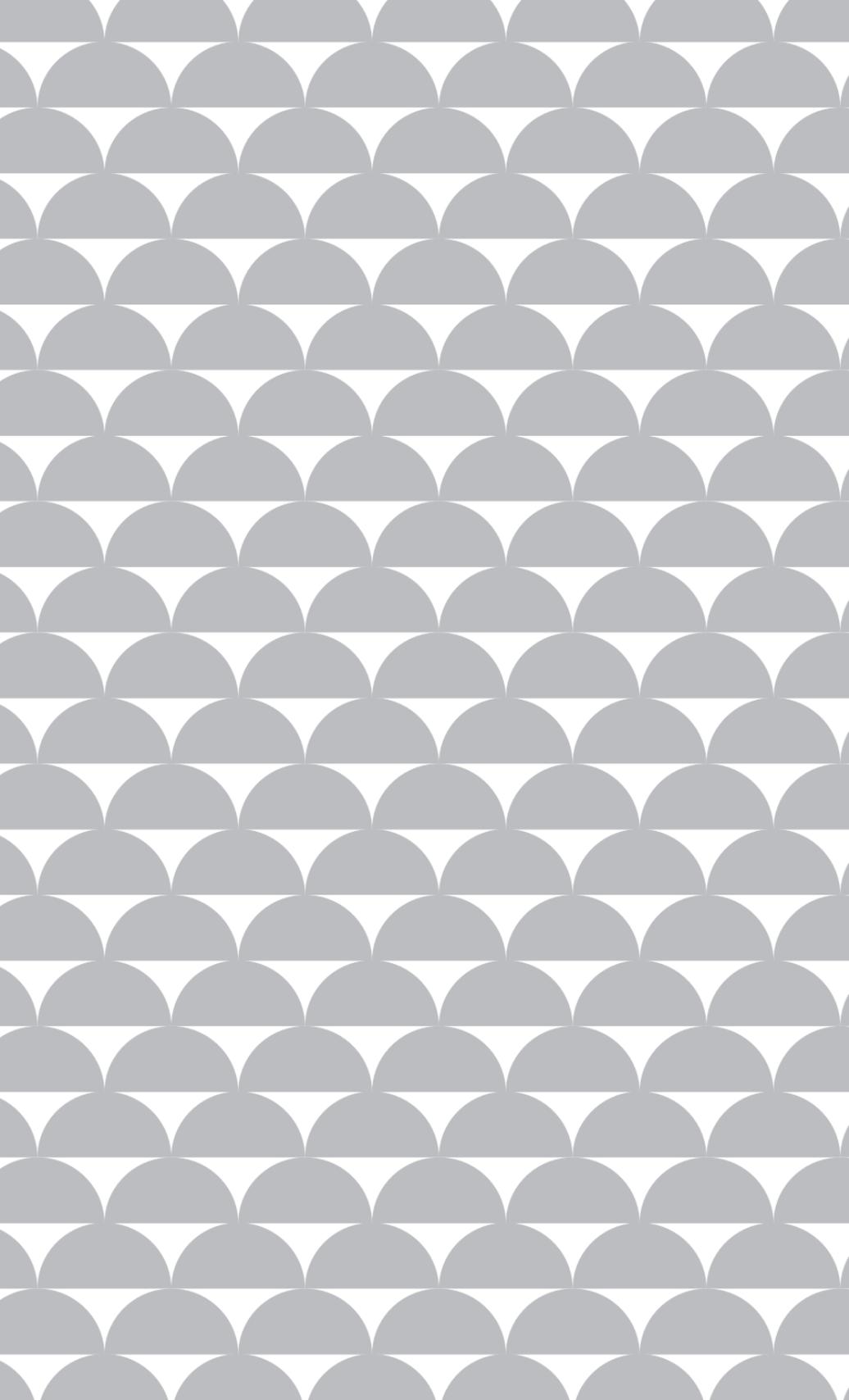
Kristína Karabová

absynt

Preložila Kristína Karabová

Chimamanda
Ngozi Adichie:
Polovica žltého slnka

Copyright © 2006, Chimamanda Ngozi Adichie

All rights reserved

Translation © Kristína Karabová

Design & Layout © Pavlína Morháčová

ISBN 978-80-8203-227-0

1. časť

Začiatok šesťdesiatych rokov

Jeden

„Domáci pán je tak trochu oné, blázon, veľa rokov žil za hranicou, kde sa načítal všelijakých knižiek, vo svojom kabinete sa rozpráva sám so sebou, nie vždy odzdraví a je strašne vlasatý.“ Ugwu kráčal vedľa tety po chodníku a počúval jej tlmený hlas. „Ale je to dobrák,“ dodala. „A ak budeš dobre pracovať, budeš aj dobre jesť. Dokonca budeš jesť každý deň mäso.“ Zastavila a odplula si – slina vydala mľaskavý zvuk a pristála na tráve.

Ugwu neveril, že by niekto, ba ani jeho pán, u ktorého mal teraz bývať, jedol mäso *každý deň*. Ale nemienil sa s tetou hádať, lebo bol príliš napätý a zamestnaný predstavami o tom, ako bude vyzeráť jeho nový život ďaleko od rodnej dediny. Kráčali už dosť dlho, odkedy vystúpili na zastávke z nákladiaka, a popoludňajšie slnko mu nemilosrdne páliło na krk. Bolo mu to však jedno. Bol odhodlaný kráčať oveľa dlhšie v ešte väčšej páľave. Jakživ nevidel také ulice, aké sa pred ním rozprestrelí, keď prešli cez univerzitnú bránu – pokrýval ich hladký asfalt, až ho to lákalo priložiť naň líce. Svojej sestry Anulike by to ani nedokázal opísať – tunajšie domy, natreté nebeskou modrou, sedeli vedľa seba ako zdvorilí vyparadení muži a oddeľovali ich živé ploty, zostrihané tak rovno, že sa podobali na stoly z lístia.

Jeho teta pridala do kroku, po tichej ulici sa ozývalo klopkanie jej sandálov. Ugwu rozmýšľal, či aj ona cez tenké podrážky cíti rozžeravený decht. Minuli značku ODIM

STREET a Ugwu si zamrmlal *street*, ako to robil vždy, keď zbadal neveľmi dlhé anglické slovo. Keď vkročili na pozemok, zacítil niečo sladké, opojné – asi to boli biele kvety na kríkoch pri vchode. Boli vytvarované do štíhlych kopcov. Trávnik sa ligotal. Nad ním poletovali motýle.

„Povedala som Pánovi, že si učenív, všetko sa naučíš raz-dva, *osiso-osiso*,“ povedala teta. Ugwu zdvorilo prikývol, hoci mu to hovorila už veľakrát, rovnako ako príbeh o tom, ako ho postretlo veľké šťastie: Pred týždňom zametala chodbu na Katedre matematiky a začula Pána, že potrebuje do domácnosti chlapca, ktorý by mu upratoval. A ona sa pohotovo ozvala, skôr než by sa stihla ozvať jeho sekretárka alebo poslíček.

„Budem sa snažiť, teta,“ sľúbil Ugwu. Zízal na auto v garáži, jeho modrú karosériu obopínal ako náhrdelník kovový pás.

„A nezabudni zakaždým, keď ťa zavolá, odpovedať „Áno, sah!““

„Áno, sah!“ zopakoval Ugwu.

Stáli pred sklenenými dverami. Ugwu premáhal nutkanie dotknúť sa cementovej steny, aby zistil, ako sa líši od stien mamkinej hlinenej chyže, na ktorých boli stále nepatrné stopy po prstoch tých, čo ju postavili. Na okamih si želal byť znovu tam, v mamkinej chyži, v chladnom prítmí slamenej strechy. Alebo v chyži jeho tety, ktorá mala ako jediná v dedine strechu z vlnitého plechu.

Teta zatukala na sklené dvere zatiahnuté bielou záclonou. Ozval sa hlas v angličtine: „Áno? Vstúpte!“

Pred vchodom si vyzuli sandále. Ugwu ešte nikdy nevidel takú rozľahlú miestnosť. Hnedé pohovky do polkruhu, medzi nimi stolíky, police plné kníh a jedálenský stôl, na ktorom stála váza s červenými a bielymi umelými kvetmi – a ešte stále bolo v obývačke kopec miesta. Pán sedel v kresle v tielku a krátkych nohaviciach. Nesedel vzpriamene, ale

zvalený nabok. Tvár mu zakrývala kniha, akoby zabudol na to, že ich práve pozval dnu.

„Dobry deň, sah! Toto je ten chlapec,“ povedala Ugwuova teta.

Pán zdvihol zrak od knihy. Mal veľmi tmavú pleť, ako stará kôra, a jeho lesklé ochlpenie na hrudi a nohách bolo ešte tmavšie. Zložil si okuliare. „Chlapec?“

„Váš sluha, sah.“

„Á, áno, priviedli ste pomocníka do domácnosti. *Ikpota-go ya*.“ Pánova igboština znela mäkučko. Bola to igboština človeka často hovoriaceho po anglicky, prikrášená o kľzavé anglické hlásky.

„Je pracovitý ako včelička,“ povedala teta. „Je to veľmi dobrý chlapec. Len mu povedzte, čo má urobiť. Ďakujem, sah!“

Pán niečo zamrmlal na odpoveď a pozoroval Ugwua a jeho tetu s jemne roztržitým výrazom, akoby si pre ich príchod nedokázal spomenúť na niečo dôležité. Teta potľapkala Ugwua po pleci, zašepkala, nech sa mu darí, a obrátila sa ku dverám. Len čo odišla, Pán si znovu nasadil okuliare, vrátil sa ku knihe, ešte pohodlnejšie sa rozvalil a natiahol si nohy. Nespúšťal oči z knihy ani pri obracaní stránok.

Ugwu stál pri dverách a čakal. Obývačku zalievali slnečné lúče a jemný vánok sem-tam nadvihol závesy. Ticho rušil iba šuchot prevracaných stránok. Ugwu chvíľku stál a potom sa pomaličky začal presúvať ku knižnici, ako keby sa v nej chcel ukryť. Po chvíli sa zviezol na zem a medzi kolenami zovrel svoju torbu z rafiovej palmy. Pozrel sa na strop, bol vysokánsky a prenikavo biely. Zavrel oči a snažil sa vybaviť si túto priestrannú izbu s čudným nábytkom, ale nešlo mu to. Otvoril oči a nanovo užasnutý sa obzeral, či sa mu to všetko len nesníva. Už len tá predstava, že na tých pohovkách bude sedieť, že bude leštiť tú hladkú podlahu, prať tie priesvitné závesy...

„*Keduafa gi?* Ako sa voláš?“ zaskočil ho odrazu Pán otázkou.

Ugwu sa postavil.

„Ako sa voláš?“ spýtal sa Pán ešte raz a posadil sa rovno. Jeho postava dokonale vyplňala kreslo – hustá a vysoká štica, svalnaté ruky, rozložené plecia. Ugwu si predstavoval niekoho staršieho a vetchejšieho. Náhle ho premkol strach, že nebude vedieť poslúžiť tomuto mladícky zdatnému pánovi, ktorý budí dojem, že vlastne nič nepotrebuje.

„Ugwu, sah.“

„Ugwu. A prišiel si z Obukpa?“

„Z Opi, sah.“

„A rokov môžeš mať tak medzi dvanásť a tridsať.“ Pán prižmúril oči. „Asi trinásť.“ *Trinásť* povedal po anglicky.

„Áno, sah.“

Pán sa vrátil ku knihe. Ugwu tam ďalej nehybne stál. Pán prelistoval zopár stránok a znova naňho pozrel. „*Ngwa*, choď do kuchyne – v chladničke by malo byť pre teba niečo pod zub.“

„Áno, sah.“

Ugwu opatrne vošiel do kuchyne, krôčik za krôčikom. Keď zazrel bielu vec, vysokú skoro ako on sám, došlo mu, že je to chladnička. Spomínala mu ju teta. Studená stodoľa, povedala, nekazí sa v nej jedlo. Otvoril ju a ovanul ho chladný vzduch. Zalapal po dychu. Na poličkách boli zoradené potraviny vo vreckách a plechovkách: pomaranče, chlieb, pivo, limonády a na samom vrchu trónilo lesklé pečené kura, celé, chýbalo mu iba stehno. Ugwu sa ho dotkol. Chladnička mu dychčala do uší. Dotkol sa kurčata ešte raz, oblizol si prst a odtrhol druhé stehno. Čoskoro mu v ruke ostali iba rozlomené, do čista ohlodané úlomky kostí. Potom si odtrhol veľký kus chleba. Keby im také kusisko chleba priniesol nejaký príbuzný ako darček, veľmi rád by sa oň podelil so svojimi súrodencami. Jedol rýchlo,

lebo čo ak príde Pán a rozmyslí si to. Ugwu dojedol, stál pri dreze a snažil sa pripomenúť si tetine pokyny – ako otvoriť kohútik, aby z neho vystrekla voda ako z prameňa. Vtom vošiel Pán, prezlečený do vzorovanej košeľe a nohavíc. Z kožených sandálov mu vykúkali prsty, pôsobili žensky, možno preto, že boli také čisté – také mávali iba nohy, ktoré nosia topánky.

„Čo sa deje?“ spýtal sa Pán.

„Sah?“ Ugwu zmätene pokynul k drezu.

Pán podišiel a otočil kovovým kohútikom. „Porozhliadaj sa tu a zlož si tašku do prvej izby na chodbe. Idem sa prejsť a vyčistiť si hlavu, *i nugo?*“

„Áno, sah.“ Pán vyšiel zadným vchodom a Ugwu hľadel za ním. Nebol vysoký. Mal ráznu, energickú chôdzu a vyzeral ako Ezeagu, šampión v zápasení z jeho rodnej dediny.

Ugwu zavrel kohútik, otvoril ho a znovu zavrel. A tak stále dookola, až kým sa nerozoslial – na zázraku tečúcej vody, kurčaťa a chleba, ktoré si hovel v jeho bruchu. Prešiel cez obývačku na chodbu. Všade boli stohy kníh, na policiach a stoloch v troch spálňach, na umývadle a skrinkách v kúpeľni, od zeme až po strop v pracovni. V sklade sa kopili staré časopisy vedľa prepraviek s kolou a krabíc s pivom Premier. Niektoré knihy boli otvorené, otočené naznak, ako keby ich Pán nedočítal a vrhol sa na ďalšiu. Ugwu lúštil tituly, ale boli väčšinou príliš dlhé a zložité. *Neparametrické metódy. Africká štúdia. Veľký reťazec bytia. Vplyv Normanov na Anglicko.*

Kráčal po špičkách z izby do izby, aby špinavými nohami nezafúľal podlahu, a čoraz viac bol odhodlaný ulahodiť Pánovi a zostať v tomto dome s mäsom a chladnou podlahou. Práve skúmal záchod, prechádzal rukou po čiernej plastovej záchodovej doske, keď začul Pánov hlas.

„Kde si, priateľu môj?“ *Priateľu môj* povedal po anglicky.

Ugwu upaľoval do obývačky.

„Áno, sah!“

„Ako sa to voláš? Pripomeň mi.“

„Ugwu, sah.“

„Áno, Ugwu. Pozri, *nee anya*, vieš, čo to je?“ Pán ukázal a Ugwu sa pozrel na kovovú škatuľku s nezvyčajnými kolíkmi.

„Nie, sah,“ odpovedal Ugwu.

„To je gramorádio. Nové a veľmi kvalitné. Nie ako tie staré gramofóny, ktoré bolo treba donekonečna natáčať. Musíš byť pri ňom veľmi, veľmi opatrný. Daj pozor, aby sa naň nedostala ani kvapka vody!“

„Áno, sah.“

„Idem na tenis a potom do univerzitného klubu.“ Pán si zo stola vzal pár kníh. „Možno prídem neskoro, takže sa tu pekne udomáčni a odpočiň si.“

„Áno, sah.“

Po tom, ako Ugwu vypravdal očami Pánovo auto, vrátil sa dnu a pozorne, bez dotýkania, skúmal gramorádio. Potom prešiel dom odhora dolu, dotýkal sa kníh, závesov, nábytku a tanierov. Po zotmení rozsvietil svetlo a žasol nad jasnosťou žiarovky visiacej zo stropu. Bola úplne iná ako lampy na palmový olej u nich doma, ktoré vrhajú dlhé tiene. Jeho mamka teraz iste varí večeru, tľčie *akpu*¹ v mažiari. Chioke, otcova mladšia manželka, sa stará o hrniec riedkej polievky postavený na ohnisku na troch kameňoch.

Deti sa už vrátili od potoka a naháňajú sa pod chlebovníkom. Možno ich sleduje Anulika. Teraz je najstarším dieťaťom v dome ona, takže bude zabráňovať škriepkam mladších detí o prúžky sušenej ryby v polievke. Najprv si počká, až dojedia akpu, a potom rozdelí rybu, aby sa každému dieťaťu ušiel kúsok. Najväčší kus si nechá pre seba, ako to robil Ugwu.

Ugwu otvoril chladničku a dal si ešte trochu chleba a kurčatá. Všetko si rýchlo napchal do úst, srdce mu bilo

ako opreteký. Potom si odždibol ďalšie kusy mäsa a ešte aj obe krídla. Napchal si ich do vreciek nohavíc a odobral sa do svojej izby. Uchová mäso do tetinej návštevy, nech ho odovzdá Anulike. A trochu aj Nnesinachi. Možno by si ho konečne všimla. Nevedel presne, v akom sú príbuzenskom vzťahu, ale vedel, že sú z rovnakej *umunny*², a preto sa nemôžu zobrať. Aj tak si prial, aby jeho matka nehovorila o Nnesinachi ako o jeho sestre: „Zober tento palmový olej k mame Nnesinachi, a ak tam nebude, nechaj ho u sestry.“

Nnesinachi sa s ním zakaždým rozprávala mdlým hlasom, pohľad jej blúdila zo strany na stranu, ako keby jej bol úplne ukradnutý. Občas si ho plietla s jeho bratrancom Chiejinom, na ktorého sa ani zamak nepodobal, a keď ju poopravil, odvetila „Joj, prepáč, Ugwu, brat môj“, zdvorilo, ale chladne, čo naznačovalo, že už si nepraje pokračovať v rozhovore. Napriek tomu k nim domov chodil rád, pretože mal šancu vidieť, ako Nnesinachi, zohnutá nad ohniskom, rozdúchava oheň, alebo ako matke pomáha krájať listy *ugu* do polievky, alebo len tak sedí pred domom a dohliada na mladších súrodencov so šatami uviazanými tak, že jej odhaľovali časť prs. Odkedy jej špicaté prsíčka vypučali, vrátilo mu hlavou, či sú na dotyk mäkké alebo tvrdé ako nezrelý plod zo stromu *ube*³. Bolo mu ľúto, že Anulika má takú plochú hrud' – nechápal, prečo jej to tak trvá, veď boli s Nnesinachi skoro rovesníčky –, mohol by najprv okúsiť tie jej. Anulika mu určite capne po ruke a možno aj po tvári, ale on bude rýchly – stlačí a utečie. No aspoň bude vedieť, čo očakávať, keď sa konečne dotkne Nnesinachiných prs.

Teda ak sa ich niekedy vôbec dotkne. Jej strýko ju totiž pozval do mesta Kano, kde sa mala učiť remeslu. Mala odísť na Sever koncom roka, len čo posledné dieťa v rodine, ktoré mamka nosí, začne chodiť. Ugwu by sa tomu veľmi rád tešil ako všetci v jeho rodine. Veď, napokon, na

Severe sa dalo zarobiť – poznal ľudí, ktorí tam odišli za obchodom, a keď sa vrátili, na mieste chatrčí si postavili domy so strechami z vlnitého plechu. No trápilo ho, že Nnesinachi na Severe nebudaj padne do oka nejakému bruchatému obchodníkovi, a, ani sa nenazdá, ten jej otcovi prinesie palmové víno a Ugwu môže jej prsia dať zbohom. V nich – jej prsiach – často v mysli nachádzal útechu v tie noci, keď sa dotýkal sám seba, najprv pomaly a potom rázne, až kým z neho vyšiel tlmený vzdych. Na začiatku si zakaždým predstavoval jej tvár, plné líca a zuby slonovinového odtieňa, potom jej objatia a to, ako jej telo kopíruje to jeho. Napokon si v predstavách vytvaroval jej prsia – občas na dotyk tvrdé, vyzývajúce na uhryznutie, inokedy také mäkké, až sa bál, že jej svojím imaginárnym hnetením spôsobí bolesť.

Chvíľu zvažoval, že na ňu bude myslieť aj v ten večer, ale zdržal sa. Nie v prvú noc v Pánovom dome, nie v tejto posteli, úplne odlišnej od jeho ručne tkanej rohože z rafiovej palmy. Najprv sa prstami zaboril do pružného, mäkkého matraca. Potom preskúmal, koľko je na ňom vrstiev rôznych látok. Nebol si istý, či má na nich spať alebo ich pred spaním odložiť. Nakoniec si ľahol navrch a schúlil sa do pevného kľbka.

Snívalo sa mu, že ho volá Pán: „Ugwu, priateľu môj!“ Zobudil sa – Pán stál vo dverách a pozoroval ho. Takže to nebol sen. Vyhrabal sa z postele a vrhol zmätený pohľad na okná s odhrnutými závesmi. Je neskoro? Žeby sa nechal obalamutiť mäkkou posteľou a zaspal? Obvykle predsa vstával pri prvom zakikirikani.

„Dobré ráno, sah!“

„Cítim tu pečené kurča.“

„Ospravedlňujem sa, sah.“

„Kde je to kurča?“

Ugwu vylovil kúsok kurčaťa z vreciek.

„U vás v dedine sa je v spánku?“ spýtal sa Pán. Mal na sebe zvláštny kus odevu, ktorý vyzeral ako ženský plášť, a mimovoľne krútil šnúrou okolo pása.

„Sah?“

„Chcel si to kura zjesť v posteli?“

„Nie, sah.“

„Dohodnime sa, že jedlo zostane v jedálni alebo v kuchyni.“

„Áno, sah.“

„Dnes bude treba upratať kuchyňu a kúpeľňu.“

„Áno, sah.“

Pán sa otočil a odišiel. Ugwu sa triasol a stál uprostred izby s kurčatom v napriahnutej ruke. Prečo sa len do kuchyne chodí cez jedáleň? Konečne si kurča napchal späť do vreciek, zhlboka sa nadýchol a vyšiel z izby. Pán sedel za jedálenským stolom a pred ním na kope kníh bol položený hrnček s čajom.

„Vieš, kto v skutočnosti zabil Lumumbu?“ spýtal sa Pán sponad časopisu. „Američania a Belgičania. Nemalo to nič dočinenia s provinciou Katanga⁴.“

„Áno, sah,“ pritakal Ugwu. Chcel, aby Pán pokračoval, aby mohol počúvať jeho zvučný hlas, melodickú zmes igboských viet s anglickými slovami.

„Si môj sluha,“ pokračoval Pán. „Ak ti prikážem vyjsť von a zbiť nejakú ženu na ulici palicou a ty jej poraníš nohu, kto bude za to zodpovedný, ja alebo ty?“

Ugwu uprene hľadel na Pána, kýval hlavou – žeby jeho Pán takto zvláštne poukazoval na tú kuracinu?

„Lumumba bol premiérom Konga. Vieš, kde je Kongo?“ spýtal sa Pán.

„Nie, sah.“

Pán vyskočil a zmizol vo svojej pracovni. Ugwuovi sa od zmätku a strachu začali triasť viečka. Pošle ho Pán domov, lebo nerozpráva dobre po anglicky, lebo si cez noc

ukryl vo vrecku kurča a nepozná cudzie miesta? Pán sa vrátil so širokým listom papiera, odsunul knihy a časopisy nabok a rozvinul ho na stole. Ukazoval perom. „Toto je náš svet, aj keď ľudia, čo kreslili túto mapu, umiestnili svoju krajinu nad našu. Ale vrch a spodok v skutočnosti neexistujú, aha.“ Pán zvinul papier do rúrky. „Naša Zem je guľatá, nemá konca kraja. *Nee anya*, aha, toto všetko je voda, moria a oceány, tu je Európa a tu náš svetadiel Afrika. Kongo je v strede. Trochu vyššie nad ním je Nigéria a Nsukka je tu, na juhovýchode. Tu sa nachádzame.“ Pán poklepal perom.

„Áno, sah.“

„Chodil si do školy?“

„Mám skončenú druhú triedu, sah. Ale učím sa rýchlo.“

„Druhú triedu? Kedy to bolo?“

„Dávno, sah. Ale učím sa veľmi rýchlo!“

„Prečo si odišiel zo školy?“

„Môjmu otcovi nevyšla úroda, sah.“

Pán zamyslene prikývol. „Prečo si tvoj otec od niekoho nepožičal na školné?“

„Sah?“

„Tvoj otec si mal požičať!“ vyhrkol Pán a divoko sa mu zablysko v očiach. Potom pokračoval po anglicky: „Vzdelanie je na prvom mieste! Ako môžeme vzdorovať útlaku, ak nerozumieme jeho podstate?“

„Áno, sah!“ Ugwu dôrazne prikývol. Chcel na Pána pôsobiť bdelo.

„Zapíšem ťa na základnú školu pre zamestnancov univerzity,“ povedal Pán a stále klepkal perom po papieri.

Jeho teta mu povedala, že ak bude Pánovi dobre slúžiť, o pár rokov ho Pán pošle na obchodnú akadémiu, kde sa naučí písať na stroji a rýchlopis. Základnú školu pre zamestnancov univerzity spomenula tiež, ale len v súvislosti s tým, že sa tam učia deti vyučujúcich a nosia modré

uniformy a biele ponožky s takým komplikovaným čipkovaným lemom, až sa človek diví, koľko času niekto vynaložil na obyčajné ponožky.

„Áno, sah,“ povedal. „Ďakujem, sah.“

„Pôjdeš do tretej triedy, predpokladám, že tam budeš najstarší,“ poznamenal Pán. „A či chceš alebo nechceš, rešpekt si získaš jedine tým, že budeš najlepší. Chápeš?“

„Áno, sah!“

„Sadni si, priateľu môj.“

Ugwu si vybral stoličku čo najďalej od Pána a nemotrne si sadol, s nohami spolu. Radšej by stál.

„Na všetko, čo ťa budú v škole o Afrike učiť, existujú dve odpovede: skutočná odpoveď a odpoveď, ktorú od teba vyžadujú v škole. Musíš čítať knihy a naučiť sa obe odpovede. Knihy ti dám, výborné knihy!“ Pán si usrkol z čaju. „Naučia ťa, že riekou Niger objavil biely muž menom Mungo Park. Je to kravina! Naši ľudia lovili ryby v Nigéri dávno predtým, keď na svete nebol žiadny Mungo Park ani jeho starý otec. No do písomky napíšeš, že to bol Mungo Park.“

„Áno, sah.“ Čím len ten Mungo Park mohol uraziť jeho Pána?

„Vieš povedať aj niečo iné?“

„Sah?“

„Zaspievaj mi nejakú pesničku.“

„Sah?“

„Zaspievaj mi nejakú pesničku. Aké pesničky poznáš? Spievaj!“ Pán si zložil okuliare. Mal zvrátené obočie a vážnu tvár. Ugwu začal spievať starú pieseň, ktorú sa naučil na otcovej farme. Srdce mu bolestivo búšilo do hrude. *Nzogbo nzogbu enyimba, enyi...*⁵

Spočiatku spieval potichu, ale Pán klepol perom po stole: „Hlasnejšie!“ Pridal teda na hlase, zatiaľ čo Pán opakoval „Hlasnejšie, hlasnejšie!“, až kým Ugwu nekričal. Pán si

niekoľkokrát vypočul pieseň a potom ho zastavil. „Dobre, dobre,“ pochválil ho. „Vieš uvariť čaj?“

„Nie, sah. Ale učím sa rýchlo,“ odpovedal Ugwu. Vďaka spevu sa v ňom čosi uvoľnilo, dýchalo sa mu ľahko a ani srdce mu už nešlo vyskočiť z hrude. A presvedčil sa, že Pán nemá všetkých pokope.

„Väčšinou jedávam v univerzitnom klube. No teraz, keď si tu, budem domov nosiť viac jedla.“

„Sah, ja viem variť.“

„Ty vieš variť?“

Ugwu prikývol. Často pozoroval svoju mamku pri varení. Rozkladal jej oheň, rozdúchaval pahrebu. Škrabal a tĺkol *yam*⁶ a maniok, preosieval šupky z ryže, vyberal chrobáky z fazule, čistil cibuľu a tĺkol papričky. Keď mamka ležala s kašľom, ľutoval, že nevarí on, ale Anulika. Nikomu sa nepriznal, ani Anulike – už beztak si z neho uťahovala, že trávi priveľa času okolo žien v kuchyni, a ak to takto pôjde ďalej, nikdy mu nenarastie brada.

„Aha, tak si teda môžeš variť,“ povedal Pán. „Napiš mi zoznam vecí, ktoré budeš potrebovať.“

„Áno, sah.“

„Asi nevieš, kde je trhovisko, že? Poviem Jomovi, nech ťa tam vezme.“

„Jomo, sah?“

„Jomo sa stará o dom. Chodí trikrát týždenne. Je to zvláštny muž, raz som videl, ako sa zhovára s rastlinou.“ Pán sa odmlčal. „No, to je jedno, zajtra tu bude.“

Neskôr Ugwu spísal zoznam potravín a odovzdal ho Pánovi.

Ten sa naň chvíľu díval a po anglicky poznamenal: „Pozoruhodný mix. Dúfam, že ťa v škole naučia písať aj samohlásky.“

Ugwuovi sa nepáčil Pánov pobavený výraz. „Potrebujeme drevo, sah,“ povedal mu.

„Drevo?“

„Na vaše knihy, sah. Aby som ich usporiadal.“

„Aha, áno, *police*. Myslím, že viac políc by sa zišlo, napríklad do haly. Dohodnem sa s niekým v dielni.“

„Áno, sah.“

„Odenigbo. Volaj ma Odenigbo.“

Ugwu naňho nechápavo civel. „Sah?“

„Nevolám sa Sah. Volaj ma Odenigbo.“

„Áno, sah.“

„Moje meno bude vždy Odenigbo. Slovo ‚sir‘ je podmienenčné. Zajtra môžeš byť ‚sirom‘ aj ty.“

„Áno, sah – Odenigbo.“

Ugwu však uprednostňoval *sah*, tú sviežu silu za slovom. A keď o pár dní prišli dvaja stolári z dielne namontovať v hale *police*, povedal im, že musia počkať, kým sa domov vráti Sah, lebo on sám nemôže podpísať biely papier s vytlačenými písmenami. *Sah* vyslovil s hrdosťou.

„Je to dedinský truľo,“ pohrdavo povedal jeden druhému. Ugwu mu pozrel do tváre a polohlasom mu zaželel, aby mal do konca života on i všetci jeho potomkovia akútnu hnačku. Keď usporadúval Pánove knižky, zaprisahal sa, že sa naučí podpisovať formuláre.

V nasledujúcich týždňoch presnoril každý kút v dome, objavil úl divokých včiel na kešuovníku⁷ a to, že v záhradke pred domom sa za najjasnejšieho slnka sústreďovali motýle. Takisto usilovne sa snažil naučiť rytmus Pánovho života. Každé ráno zdvihol spredu dverí noviny *Daily Times* a *Renaissance*, ktoré tam nechal roznášač, zložil ich na stôl vedľa Pánovho chleba a šálky čaju. Zatiaľ čo Pán raňajkoval, umyl mu Opel. Keď sa Pán vrátil z práce a dával si siestu pred tenisom, oprášil auto znova. V tie dni, keď sa Pán uchyľoval na dlhé hodiny do pracovne, sa po dome pohyboval po špičkách. Keď Pán kráčal po chodbe a rozprával sa sám so sebou, postaral sa o to, aby bola pripravená voda